

Coesistenza da rumantsch grischun ed idioms

Il cussegl grond ha approvà la proposta da cumpromiss da la regenza e da la cumissiun da furmaziun

DA MARTIN CABALZAR

■ **En ina votaziun secreta ha il cussegl grond decidì ier saira cun 63 cunter 37 vuschs d'edir en l'avegnir meds d'instrucziun per las scolas rumantschas tant en rumantsch grischun sco en ils idioms. Tge meds d'instrucziun che vegnan la finala edids en tge idioms decida la regenza en il rom dal plan d'instrucziun 2021 ed il cussegl grond en il rom dal preventiv annual.** Il cussegl grond ha uschia curregì suenter 8 onns la decisiun strategica da 2003 e refusà la proposta da *Ludwig Caluori* (pcd Belfort) che vuleva restar tar il status quo cun rumantsch grischun. En ina votaziun furmala davart il modus da votaziun ha il cussegl preferì la proposta da *Jon Largiader* (pbd Müstair) da votar a scrit a la proposta da *Heinrich Berther* (pcd Cadi) che ha proponì ina votaziun averta tenor num.

Ina lunga ed intensiva debatta

Tenor la parsura da la cumissiun *Sandra Locher* (ps Cuira) duain il rumantsch grischun ed ils idioms obtegnair in status egal tar l'ediziun dals meds d'instrucziun. Cun questa formulaziun neutrala obtegnìa la regenza maun liber per soluziuns prospectivas che stoppian dentant er esser finanziablas, punctuescha Locher. La soluziun da cumpromiss tegnia quint da las resalvas da la basa vers il rg e dettia en il medem mument a quel novas perspectivas damai ch'ins stoppia prender enconuschientscha dal rg en tut las scolas rumantschas.

Vitus Dermont (pcd Foppa) che avess preferì persunalmain l'introducziun dal rumantsch grischun en tut las scolas ha la finala purschì maun ad in cumpromiss che è acceptabel per tuts ed impedischa ch'i dettia ina separaziun entaifer la Rumantschia. El sa dumonda dentant daco che ils adversaris dal rumantsch grischun han durmì uschè ditg avant che reagar. Il rg saja oz ina realitad sco lingua uff-

En l'avegnir vegnan tut las scolas rumantschas a vegnir confruntadas cun il rumantsch grischun almain a moda passiva. FOTO N. SIMMEN

ziala da confedeaziun e chantun e vegnia applitgà stediain in las medias ed haja perquai bunas perspectivas per l'avegnir.

Per *Tina Gartmann* (ps Cuira) è la proposta da cumpromiss nagina soluziun dal problem. Ella saja ina vieuta totala da la strategia oriunda, malgrà che la bilanza da magisters e scolars che han applitgà il rg saja buna. Stagl ina varianta hajan ins ussa 7 variantas.

Jon Domenig Parolini (pbd Suot Tegna) constatescha che la decisiun da 2003 stettia legalmain sin chommas flaihlas. Per ina fasa intermediara stoppian ins resguardar tant ils idioms sco il rumantsch grischun. I dovta simplamain temp e pazienza per chattar ina soluziun acceptabla per tut las regions rumantschas. La

secziun rumantscha sustegnìa perquai cun gronda maiortad la proposta da cumpromiss. El è dentant era cunscent ch'i na vegn betg ad esser finanziain pussaivel d'edir tut ils meds en tut ils idioms, mabain ch'ins stoppia tschentar prioritads. Era *Daniel Blumenthal* (pcd Lumnezia) sustegna la proposta da cumpromiss che sustegna ils idioms e che saja dentant er averta vers il rumantsch grischun. I na dastgia la finala betg chapitar che las dretgiras decidian tge lungatg che vegn applitgà en las scolas rumantschas.

Martin Montalta (pbd Foppa) è per il rumantsch grischun sco lingua da scritura per l'entira Rumantschia e vul promover ils idioms sco linguas pledadas.

Vincent Augustin (pcd Cuira) renda

attent al fatg che tenor la constituziun chantunala na sajan las vischnancas betg dal tutfatg autonomas tar la definiziun da la lingua uffiziala e da scola, mabain che quai stoppia succeder en concordanza cun il chantun. Per *Placi Berther* (pcd Cadi) è la proposta da cumpromiss «ni buna ni salomonica», mabain ina emprova da calmar la situaziun da crisa. Damai che era la maiortad tudestga haja la finala da pajar ils custs supplementars per meds d'instrucziun en ils idioms propo-
Ludwig Caluori (pcd Belfort) da restar tar il rumantsch grischun.

Cusseglie governativ *Martin Jäger* renda attents che ils meds per meds d'instrucziun sajan limitads e sforzian da metter la prioritad sin cudeschs da matematica.

Fatg guttas cun chau

Cun 59 cunter 43 vuschs ha il cussegl grond refusà la proposta da *Lucrezia Furrer-Cabalzar* (pld Trin) da declerar la scolina sco obligatorica. Il cussegl grond ha approvà cun 55 cunter 44 vuschs la proposta da la regenza e la minoritad da la cumissiun da fixar il dumber minimal da scolars per classa/partiziun a 5 scolars e da reducir il dumber maximal d'actualmain 28 sin 24. Ina reduziun sin 22 scolars sco quai che la maiortad da la cumissiun ha proponì avess chaschunà expensas supplementaras da 1,7 milliuns.

En vista a la digren marcanta da las naschientschas vegnia strusch in dumber maximal da scolars per partiziun a chaschunar rumpatesta, anzi bleranz il dumber minimal, ha ditg cusseglier guvernativ *Martin Jäger*.

Cun 58 cunter 39 vuschs ha il cussegl grond decidì che las vischnancas u corporaziuns da scola pon installar manaders da scola per ademplir las funcziuns operativas da la scola. La proposta da *Ludwig Caluori* (pcd Belfort) da declerar manaders da scola obligatorics en tut las scolas grischunas è vegnida refusada cun 51:3 vuschs. Scadina classa duai vegnir manada d'in scolast da classa.

La proposta da cumissiun e regenza d'augmentar il temp da scola da 38 sin 39 emnas è vegnida approvada cun 103 cunter 5 vuschs. Cun 97 cunter 13 vuschs decida il parlament che las vacanzas d'atun e da Nadal ston vegnir coordinadas en l'entir chantun. La proposta d'era coordinar las vacanzas da sport è vegnida refusada. En l'entir chantun duai vegnir introducì per l'avantmezdi uras da bloc cun trais lecziuns consecutivas en la scolina e quatter lecziuns consecutivas en la scola primara.

Senza opposiziun ha il cussegl decidì che las vischnancas resp. corporaziuns da scola ston porscher en cas da basegn structuradas dal di che lubeschan als scolars da s'alimentar da mezdi en il lieu da scola.